

Příloha č. 1 Otázky k polostrukturovanému rozhovoru

legenda

ZVO – základní výzkumná otázka

SVO – specifická výzkumná otázka

TO – tazatelská výzkumná otázka.

Základní výzkumná otázka

ZVO Jaký význam má pro zrakově postiženého spoluobčana věnovat se ve svém volném čase ručním pracím?

Úvodní otázky:

TO1 Prohlížela jsem si vaše práce a moc se mi líbily. Jakou technikou jste je vytvářela?

TO2 Co bylo pro vás při zvládnání techniky nejtěžší?

Hlavní otázky

SVO1 Které druhy ručních prací jsou využívány?

TO3 Věnujete se i jiným technikám ručních prací?

TO4 Proč jste si vybral(a) tuto techniku?

SVO2 Jaké pomůcky jednotliví dotazovaní využívají?

TO5 Jaké kompenzační pomůcky k této činnosti používáte?

TO6 Našla jste si své vlastní postupy, nebo vám někdo poradil?

SVO3 Jakým způsobem se s jednotlivými technikami seznámili?

TO7 Jak jste se o těchto technikách dozvěděla?

TO8 Měla jste příležitost seznámit se s nimi už v dětství?

TO9 Jaký byl vztah k ručním pracím ve vašem okolí?

TO10 Co si o vašem zájmu mysleli vaši nejbližší?

SVO4 Jaké podněty je vedly k tomuto „koníčku“?

TO11 Co mělo vliv na to, že jste se začala zajímat o ruční práce?

TO12 Jak pro vás byly dostupné informace a materiály?

TO13 Jak pro vás byly dostupné pomůcky?

TO14 Věnuje se ručním pracím někdo z vašich nejbližších či známých?

SVO5 Jak často tráví volný čas ručními pracemi?

TO15 Kolik máte volného času?

TO16 Jak často se ručním pracím věnujete?

TO17 Na čem závisí, zda se jdete práci věnovat, nebo ne?

TO18 Jaké pocity máte, když se jdete práci věnovat?

SVO6 Co pro ně ruční práce znamenají? Jakou funkci pro ně ruční práce plní?

TO19 Jaký mají pro vás ruční práce přínos?

TO20 Máte mezi přáteli někoho, kdo také dělá ruční práce?

TO21 Chodíte do nějakého kroužku ručních prací?

TO22 Co si myslíte, že byste dělala, kdybyste se nemohla věnovat ručním pracím?

TO23 Pomohly vám ruční práce získat nové přátele nebo kontakty?

TO24 Pomohly vám nějak v pracovním uplatnění nebo získání práce?

SVO7 Jak zpětně hodnotí proces tvorby a výsledné výrobky?

TO25 Když se podíváte zpět, jak hodnotíte to, co jste se všechno naučila?

TO26 Jak jste spokojená se svými výrobky?

SVO8 Jaké je využití hotových výrobků?

TO27 Co se svými výrobky děláte?

TO28 Obdarováváte výrobky své známé?

TO29 Snažíte se své výrobky nabízet širší veřejnosti?

TO30 Vystavujete někde své výrobky?

SVO9 Přinesly vám ruční práce nějaké uznání mezi vidícími lidmi?

TO31 Zúčastnila jste se nějakých soutěží, ve kterých prezentovali svoje výrobky i vidící lidé?

TO32 Máte potřebu ukazovat své výrobky vidícím a je pro vás důležité jejich uznání?

TO33 Jak obvykle reagují na vaše výrobky vidící lidé?

TO34 Změnil se vztah vidících lidí k vám, když zjistili, že děláte ruční práce?

TO35 Jaké komentáře pro vás byly přínosnější, vidících nebo nevidících lidí?

Ukončovací otázky

TO36 Chtěla byste zdůraznit ještě nějakou oblast, o které jsme se bavili?

TO37 Chtěla byste se na něco zeptat vy?

Příloha č. 2 Přepis polostrukturovaného rozhovoru

Respondentka R 1 (39 let)

Viděla do 5 let, oslepla po operaci nádoru. V důsledku operace špatně slyší na jedno ucho. Absolvovala školu pro mládež se zrakovým postižením na Hradčanech. Žila v úplné, poměrně početné rodině. V důsledku těžkých životních událostí, o kterých nechce mluvit, byla delší dobu držena matkou v domácí izolaci. Ostatní členové rodiny postupně rodinu opouštěli. Dnes žije se sestrou v podnájmu v malém bytě. Snaží se navázat staré přerušené kontakty a opět obnovit volnočasové aktivity mimo domov.

Rozhovor proběhl v klidné atmosféře. Z počátku byla respondentka trochu nervózní, ale pak jsem si u ní získala důvěru a zbytek rozhovoru probíhal už bez nervozity. Respondentka se pečlivě vyhýbala informacím o soukromých věcech.

Kde: prostor střediska Sdružení zdravotně postižených v ČR, pobočka v Praze 6

Doba trvání rozhovoru: 25min.

Úvod:

(po spuštění diktafonu)

Dobrý den, děkuji vám, že jste byla ochotná udělat se mnou tento rozhovor do praktické části bakalářské práce. Od této chvíle budu náš rozhovor nahrávat, aby se mi lépe později zpracovával. Do práce nepoužiji vaše jméno ani žádné jiné informace, které byste nechtěla, aby v práci byly. Můžete teď ještě jednou do záznamu říct, zda souhlasíte, aby se náš rozhovor nahrával?

Souhlasím.

Děkuji.

Úvodní otázky:

TO¹ Prohlížela jsem si vaše práce a moc se mi líbily. Jakou technikou jste je vytvářela?

Drháním a háčkováním.

TO2 Co bylo pro vás při zvládnání techniky nejtěžší?

Ani nevím, ale vždycky mám problém vybrat si barvu korálků tak, aby se hodily k hotové věci.

Hlavní otázky

TO3 Věnujete se i jiným technikám ručních prací?

Také trochu háčkuji a pletu.

TO4 Proč jste si vybral(a) tuto techniku?

---

1 TO – tazatelská výzkumná otázka

Drhání mě baví, protože se při něm dá kombinovat víc materiálů dohromady.

TO5 Jaké kompenzační pomůcky k této činnosti využíváte?

Vlastně žádné. Maximálně navlékač jehel, když chci přišít korálek na kabelku a podobně.

TO6 Našla jste si své vlastní postupy, nebo vám někdo poradil?

Hodně mě naučila babička a kamarádka.

TO7 Jak jste se o těchto technikách dozvěděla?

Plést a háčkovat mě naučila už babička, když jsem byla malá. Také jsme pletli ještě na škole na Hradčanech s kamarádkou.

TO9 Jaký byl vztah k ručním pracím ve vašem okolí?

Asi celkem dobrý, ale nikdo neměl čas se něčím zabývat. Jenom babička pletla a tak mě to naučila. Byla se mnou hodně doma.

TO10 Co si o vašem zájmu mysleli vaši nejbližší?

Byli rádi, že se něčím zabývám.

TO11 Co mělo vliv na to, že jste se začala zajímat o ruční práce?

Já nemám moc hudební talent a také špatně slyším. Hodně času trávím doma. Ruční práce pro mě byly nejdostupnější. Chtěla jsem něco dělat rukama a nemohla jsem nikam docházet, třeba na keramiku. Neměla jsem moc možností. Plést už jsem uměla a později mě drhat učila kamarádka. Bylo to pro mě asi nejdostupnější.

TO12 Jak pro vás byly dostupné informace a materiály?

Mám ještě dvě sestry, tak mi pomáhaly s nákupem.

TO13 Jak pro vás byly dostupné pomůcky?

Jak jsem říkala, na pletení a háčkování žádné zvláštní pomůcky nepotřebuji. Na drhání vlastně také ne.

TO14 Věnuje se ručním pracím někdo z vašich nejbližších či známých?

Ta kamarádka, která mě naučila drhat. Sestry umí také plést a háčkovat, ale nemají na to čas. Teď jsem začala chodit do divadelního kroužku a v něm dvě paní také háčkují a pletou.

TO15 Kolik máte volného času?

Asi docela hodně. Nemám zaměstnání. Hodně let jsem byla doma a nikam nechodila. Jsou to ošklivé věci. Nechci o tom mluvit. Ale potřebovala jsem něco dělat.

TO16 Jak často se ručním pracím věnujete?

No vlastně každý den.

TO17 Na čem závisí, zda se jdete práci věnovat, nebo ne?

Teď už se snažím pracovat každý den, abych měla víc výrobků. Kamarádka se je snaží prodávat ve stánku s časopisy. Tak to беру jako zaměstnání. Tam se taky chodí každý den. Ale mě to i baví, už se na to těším, až budu vyrábět.

TO18 Jaké pocity máte, když se jdete práci věnovat?

Jsem šťastná. Je to pro mě uvolnění. Naplnění. Jdu třeba šlapat na rotopedu, na řídítka si dám tašku s pletením a už jedu. Šlapu a pletu.

TO19 Jaký mají pro vás ruční práce přínos?

Hlavně je to pro mě radost. Líbí se mi, když se ty věci líbí někomu dalšímu. Nedávno jsem se domluvila s kamarádkou, že mi bude prodávat ty kabelky ve stánku. Tak třeba z toho budou i nějaké peníze.

TO20 Máte mezi přáteli někoho, kdo také dělá ruční práce?

Jenom tu kamarádku, která mě naučila drhat a teď ty paní z divadelního kroužku, ale tam se o tom moc nebavíme. Nemáme na to čas. Musíme zkoušet.

TO21 Chodíte do nějakého kroužku ručních prací?

Ne Já jsem hodně doma. Chodím jen sem do Sdružení.

TO22 Co si myslíte, že byste dělala, kdybyste se nemohla věnovat ručním pracím?

To opravdu nevím. Asi bych se musela začít věnovat hudbě, ale já špatně slyším. Kdysi jsem se učila na piáno. Ale opravdu si to neumím představit.

TO23 Pomohly vám ruční práce získat nové přátele nebo kontakty?

To ani ne.

TO24 Pomohly vám nějak v pracovním uplatnění nebo získání práce?

Ne.

TO25 Když se podíváte zpět, jak hodnotíte to, co jste se všechno naučila?

Mám z toho radost. Naučila jsem se soustředit na práci a zapomenout na problémy.

TO26 Jak jste spokojená se svými výrobky?

Protože mi je chválí, tak jsem spokojená. Myslím si, že jsou dobré. Jednou mi kamarádka řekla, že se korálky na kabelce nehodí barevně k materiálu. Musela jsem je vypárat a dát tam jiné.

TO27 Co se svými výrobky děláte?

Dávám je jako dárky. Některé teď dávám do stánku na prodej. Taky jsem vyráběla loutky na výstavu sem do Sdružení.

TO28 Obdarováváte výrobky své známé?

Ano. Když má někdo narozeniny nebo na Vánoce. Taky vyrábím vánoční ozdoby a zdobíme si s nimi doma stromeček.

TO30 Vystavujete někde své výrobky?

Jednou mě požádali tady ve sdružení, abych něco vyrobila na výstavu. Tak jsem vyrobila loutky, ale jinak ne.

TO31 Vystavovali na té výstavě i vidící lidé?

Ano.

TO33 Jak obvykle reagují na vaše výrobky vidící lidé?

Většinou se jim to líbí.

TO34 Změnil se vztah vidících lidí k vám, když zjistili, že děláte ruční práce?

Myslím, že trochu ano. Já jsem se hodně styděla s někým mluvit. Taky jak špatně slyším, tak jsem ani neslyšela, o čem se baví a oni se pak se mnou taky nebavili. Když jsem jim přinesla nějaké výrobky, tak jsme si o nich začali povídat a bylo to lepší.

TO35 Jaké komentáře pro vás byly přínosnější, vidících nebo nevidících lidí?

Asi vidících. Často potřebuji poradit hlavně s těmi barvami a vzhledem. Potřebuji vědět, jak se jim ty výrobky líbí.

Ukončovací otázky

TO36 Chtěla byste zdůraznit ještě nějakou oblast, o které jsme se bavili?

Asi ne.

TO37 Chtěla byste se na něco zeptat vy?

Děkuji za rozhovor.

Příloha 3   Přepis polostrukturovaného rozhovoru

Respondentka R 2 (48 let)

Částečně viděla do 15 let. Zrak ztratila postupně. Vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor nizozemština a němčina, pracuje jako překladatelka. Je zakládající členkou sdružení Okamžik.

Rozhovor proběhl v přátelské atmosféře. Rozhovor byl několikrát přerušen pracovními záležitostmi některým z kolegů, tím se časově protáhl.

Kde: kancelář sdružení Okamžik

Doba trvání rozhovoru: 40min.

Úvod

(po spuštění diktafonu)

Dobrý den, děkuji vám, že jste byla ochotná udělat se mnou tento rozhovor do praktické části bakalářské práce. Od této chvíle budu náš rozhovor nahrávat, aby se mi lépe později zpracovával. Do práce nepoužiji vaše jméno ani žádné jiné informace, které byste nechtěla, aby v práci byly. Můžete teď ještě jednou do záznamu říct, zda souhlasíte, aby se náš rozhovor nahrával?

Ano. Souhlasím.

Děkuji.

Úvodní otázky

TO²1 Prohlížela jsem si vaše práce na internetu a moc se mi líbily. Jakou technikou jste je vytvářela?

Paličkováním a drháním.

TO2 Co bylo pro vás při zvládnání techniky nejtěžší?

Vyznat se v té změti nití, uzlíků a paliček.

Hlavní otázky

TO3 Věnujete se i jiným technikám ručních prací?

Kdysi jsem pletla a háčkovala, ale teď už se ručním pracím nevěnuji. Teď se zabývám keramikou.

TO4 Proč jste si vybral(a) techniku paličkování?

Přivedla mě k ní moje kamarádka Mgr. Helena Slouková, která vytvořila techniku paličkování pro nevidomé. Chodila jsem k ní do kurzu nejprve v SONSU a pak v OKAMŽIKU.

TO5 Jaké kompenzační pomůcky k této činnosti využíváte?

Na paličkování je potřeba herdule a podvíněk. Normální herdule má tvar válce, ale pro nevidomé je lepší používat plochou 50 x 50 cm. Podvínky mi lektorka připravovala z umělé hmoty s vytlačeným reliéfním vzorem a s postupem napsaným v Braillově písmu. Paličky jsem měla hmatově odlišné.

TO6 Našla jste si i své vlastní postupy?

Ráda si hledám vlastní cestu, ale paličkování je opravdu náročné. Vlastní cestu jsem hledala spíš v kombinaci technik a výtvarné kompozici díla.

TO7 Jak jste se o těchto technikách dozvěděla?

O paličkování v tehdejší SONSU. Později mne kamarádka vzala na kurz drátování pro veřejnost.

TO9 Jaký byl vztah k ručním pracím ve vašem okolí?

Celkem kladný. Ale normální bylo plést a háčkovat. Když jsem začala paličkovat, začali se tomu někteří divit.

TO10 Co si o vašem zájmu mysleli vaši nejbližší?

Oni mě znají a vědí, že když se do něčeho pustím, tak se s tím poperu.

TO11 Co mělo vliv na to, že jste se začala zajímat o ruční práce?

Asi to, že jsem přestala úplně vidět. Do té doby jsem se o ruční práce nezajímala. Jsem hodně tvořivá a ruční práce pro mne byly dostupné a zároveň tvůrčí.

TO12 Jak pro vás byly dostupné informace a materiály?

S paličkováním mi pomáhala Mgr. Slouková. Díky ní a SONSU jsem měla ke všemu dobrý přístup.

TO13 Jak pro vás byly dostupné pomůcky?

Pomůcky mi zajistila Mgr. Slouková, ale reliéfní podvínky jsme vymýšlely spolu. Hledaly jsme, jaké jsou možnosti a pracovaly na tom společně.

TO14 Věnuje se ručním pracím někdo z vašich nejbližších či známých?

Ano, moje učitelka paličkování.

TO15 Kolik máte volného času?

Moc ne. Jsem hodně časově vytížená. Mám hodně zájmů.

TO16 Jak často se ručním pracím věnujete?

Teď už se jim nevěnuji. Ale když jsem se ještě zabývala paličkováním, tak to bylo podle toho, jestli jsem měla rozdělanou nějakou práci. Každá práce pro mne byla výzva a měla jsem touhu se s ní poprat. K takové práci jsem sedala častěji, dokud se mi jí nepodařilo dokončit. Ale kurz byl jedenkrát za týden.

TO17 Na čem závisí, zda se jdete práci věnovat, nebo ne?

Na tom, jestli mám čas. Jsem zaměstnaná a mám hodně různých zájmů. A na tom, jakou výzvou pro mne je konkrétní rozdělaná práce.

TO18 Jaké pocity máte, když se jdete práci věnovat?

V některých fázích se mi třeba ani nechtělo pokračovat, ale jak jsem překonala krizová místa, tak jsem zas nemohla přestat. Pocity? Třeba i taková zvědavost. Co nového se dnes naučím. I těšení na zážitek.

TO19 Jaký mají pro vás ruční práce přínos?

Je to takový způsob výtvarného vyjádření. Zároveň si bystrím ostatní smysly. Určitě se i odraťuju, ale taky mě učí soustředění a představitosti. A také trpělivosti.

TO21 Chodíte do nějakého kroužku ručních prací?

V současné době ne. Nyní se věnuji keramice pro nevidomé.

TO22 Co si myslíte, že byste dělala, kdybyste se nemohla věnovat ručním pracím?

Nevím. Vždycky jsem překládala a bylo to pro mě dost tvůrčí. Ale mám potřebu se nějak výtvarně vyjadřovat. Možná bych zkusila malovat jako Pavla Francová, ale já chtěla jít vlastní cestou.

TO23 Pomohly vám ruční práce získat nové přátele nebo kontakty?

Ano. Získala jsem skvělou kamarádku ve své lektorce. Poznala jsem spoustu nových lidí na kurzu drátování. Dělala jsem několik rozhovorů. Určitě ano.

TO24 Pomohly vám nějak v pracovním uplatnění nebo získání práce?

V pracovním uplatnění ne. Mám svoji práci a mám ji ráda. Ale už se mě několik lidí zeptalo, jestli bych jim vyrobila něco na zakázku.

TO25 Když se podíváte zpět, jak hodnotíte to, co jste se všechno naučila?

Jsem spokojená. Důležitější je pro mne asi to, že jsme vytvořili techniku paličkování pro nevidomé, než konkrétní práce, které jsem vytvořila. Naučila jsem se důvěřovat, že když to nakonec půjde, tak to je pravda. Také jsem se učila trpělivosti a ta mi moc chybí. A byla jsem sama překvapená, jak daleko jsem se až v té technice dostala.

TO26 Jak jste spokojená se svými výrobky?

Já nejsem nikdy docela spokojená. To mě pohání pořád dál. Stále je co zdokonalovat. Vždy si myslím, že by to mohlo být lepší.

TO27 Co se svými výrobky děláte?

Většinu jsem rozdala. Ráda dělám někomu radost.

TO28 Obdarováváte výrobky své známé?

Jenom když mě o to požádají. Nerada bych si z přátel dělala nepřátele.

TO29 Snažíte se své výrobky nabízet širší veřejnosti?

Jestli myslíte prodávat, tak to ne, ale vystavovala jsem pro veřejnost.

TO30 Vystavujete někde své výrobky?

Ano, vystavovala jsem svůj vítězný objekt ze soutěže „Nevídáno“ v roce 2002.

TO31 Vystavovali na té výstavě i vidící lidé?

Myslím, že ne.

TO32 Máte potřebu ukazovat své výrobky vidícím a je pro vás důležité jejich uznání?

Myslím, že ne. Já nemám nějaký komplex méněcennosti. Spíš chci asi dokazovat sobě, že na to mám.

TO33 Jak obvykle reagují na vaše výrobky vidící lidé?

Dost se diví. Setkala jsem se i s reakcí nějaké paní, která prostě nechtěla věřit, že tu práci dělala nevidomá.

TO34 Změnil se vztah vidících lidí k vám, když zjistili, že děláte ruční práce?

Toho jsem si nevšimla.

TO35 Jaké komentáře pro vás byly přínosnější, vidících nebo nevidících lidí?

Zajímají mě obojí. Žijeme tady spolu. Od jedněch chceme, aby nás přijímali a druhé chceme obohatit novými možnostmi.

Ukončovací otázky

TO36 Chtěla byste zdůraznit ještě nějakou oblast, o které jsme se bavili?

Že už je to poměrně dlouho, co jsem se věnovala paličkování. Došla jsem, kam jsem mohla a teď se zas věnuji něčemu jinému. Chci být nezávislá. Při ručních pracích vám musí pořád někdo pomáhat. Alespoň zkontrolovat jestli tam nemáte chybu. To už mě nebaví. Chci být nezávislá.

Děkuji za rozhovor.

Příloha č. 4 Přepis polostrukturovaného rozhovoru

Respondentka R 3 (72 let)

Respondentka ztrácela zrak postupně v průběhu života. Nyní má „zbytky zraku“. Prakticky vnímá světelné skvrny. Je vdova, má děti a vnoučata. Po léta byla velmi aktivní členkou organizací pečujících o lidi se zrakovým postižením. V posledních letech se angažovala v SONS v Praze. Organizuje kulturní akce, divadelní a literární večery.

Rozhovor proběhl v přátelské atmosféře. Respondentka ráda hovoří, je energická a ráda odbočuje od tématu.

Kde: prostor SONS v Krakovské ulici

Doba trvání rozhovoru: 28min.

Úvod

(po spuštění diktafonu)

Dobrý den, děkuji vám, že jste byla ochotná udělat se mnou tento rozhovor do praktické části bakalářské práce. Od této chvíle budu náš rozhovor nahrávat, aby se mi lépe později zpracovával. Do práce nepoužiji vaše jméno ani žádné jiné informace, které byste nechtěla, aby v práci byly. Můžete teď ještě jednou do záznamu říct, zda souhlasíte, aby se náš rozhovor nahrával?

Ano

Děkuji.

Úvodní otázky

TO³1 Vy se věnujete hodně kultuře, ale také děláte ruční práce. Jakým technikám se věnujete?

Nejčastěji pletu a do toho vyšívám. Mám už 3 vnoučata tak jim chci něco dát.

TO2 Co bylo pro vás při zvládnání techniky nejtěžší?

Já už umím plést od mládí. Zkousím různé vzory. Nejtěžší je najít chybu a párat a párat. To se pak zlobím.

Hlavní otázky

TO3 Věnujete se i jiným technikám ručních prací?

Když chci, tak umím i něco ušít. Mám šicí stroj. Ještě šlapací, ten je nejlepší, všechno prošije, ne jako ty šunky dneska.

TO4 Proč jste si vybral(a) tuto techniku?

Když jsem víc viděla, tak jsem si chtěla nějak vylepšit šatník. Dřív nebylo tolik hezkých věcí na sebe. Tak byl člověk rád, když si mohl něco uplést nebo ušít. Potom jsem šila na dceru a teď hlavně pletu na vnoučata.

TO5 Jaké kompenzační pomůcky k této činnosti využíváte?

Při šití a vyšívání hlavně navlékač jehel. Dřív jsem při pletení používala lupu. Hlavně když jsem hledala jestli mi neuteklo oko, ale teď už by mi stejně nepomohla.

TO6 Našla jste si své vlastní postupy, nebo vám někdo poradil?

My máme takový klub a tam si s děvčaty předáváme zkušenosti. Vyměňujeme si vzory a radíme si.

TO7 Jak jste se o těchto technikách dozvěděla?

No, za mlada jsem ještě četla časopisy. To byla Vlasta a Burda. Obtahovaly jsme si stříhy a zkoušeli zajímavé vzory na pletení. Dneska zase přispívám já do časopisu Ema a dávám tam vzory na pletení.

TO8 Měla jste příležitost seznámit se s nimi už v dětství?

U nás doma vždycky někdo dělal ruční práce. Maminka, babička. To víte, co si člověk neudělal, to neměl. Tak jsme se už jako děti učily ušít si oblečení na panenku nebo si uháčkovat límeček k halence. To jsme všechno zvládaly.

TO10 Co si o vašem zájmu mysleli vaši nejbližší?

No, co by si mysleli, byli rádi.

TO12 Jak pro vás byly dostupné informace a materiály?

Za komunistů jsme si informace předávali mezi sebou. Kamarádky a kolegyně. Taky bylo pár časopisů a ty jsme si třeba půjčovali. Po revoluci jsem si koupila nějaké knížky, ale to už se mi tak špatně četlo. Raději novou inspiraci беру u kamarádek nebo na soutěžích.

TO14 Věnuje se ručním pracím někdo z vašich nejbližších či známých?

S kamarádkami se pravidelně scházíme.

TO15 Kolik máte volného času?

Teď už docela dost, i když já se umím vždycky nějak zaměstnat. Taky mě navštěvují děti s vnoučaty. Někdy chci mít svůj klid.

TO16 Jak často se ručním pracím věnujete?

Vždycky, když si někde sednu. Nebo poslouchám televizi a přitom pletu.

TO17 Na čem závisí, zda se jdete práci věnovat, nebo ne?

Na tom, jak jsem unavená. A jak rychle to chci mít hotové. Když se blíží výstava nebo narozeniny vnoučete, tak pracuji každý den.

TO18 Jaké pocity máte, když se jdete práci věnovat?

Pocity? Já ani nevím. Já jsem tak zvyklá. Jak si někde sednu, tak vytáhnu pletení. Nevydržím jen tak sedět. Musím dělat něco užitečného.

TO19 Jaký mají pro vás ruční práce přínos?

Já jsem zvyklá pořád něco dělat a ty ruční práce mě tak nějak udržují aktivní. Taky mám pořád co rozdávat. A můžu se pochlubit těmi výrobky.

TO21 Chodíte do nějakého kroužku ručních prací?

Ne. My se scházíme s kamarádkami a to je vlastně takový kroužek.

TO22 Co si myslíte, že byste dělala, kdybyste se nemohla věnovat ručním pracím?

To nevím. Asi bych se víc věnovala vnoučatům, ale člověk je už taky rád, když má svůj klid. To si nedovedu představit. Proč bych se jim nemohla věnovat? Ted' nevidím a nevdá mi to. To jako, že bych nemohla na ruce? To bych na tom byla asi hodně špatně. To už bych asi nic nedělala.

TO23 Pomohly vám ruční práce získat nové přátele nebo kontakty?

My jsme se s děvčaty znaly už před tím, ale občas mezi nás přijde někdo nový. Tak asi ano.

TO24 Pomohly vám nějak v pracovním uplatnění nebo získání práce?

To ne. Já je měla vždycky jako koníčka. Ale někdy píšu do slepeckého časopisu o pletení a jiných věcech.

TO25 Když se podíváte zpět, jak hodnotíte to, co jste se všechno naučila?

Jak to myslíte? Jako třeba v pletení?

Ano. Ale třeba i vlastnosti. Někdo se učí trpělivosti a někdo se u toho vzteká.

No, já spíš relaxuji. Pro mě je to oddech. Naučila jsem se hodně nových vzorů a taky už za ta léta poznám, že jsem udělala chybu, ještě dřív než si to zkontroluji.

TO26 Jak jste spokojená se svými výrobky?

Já jsem spokojená, když vidím, že jsou spokojení ostatní. Když se jim to líbí.

TO27 Co se svými výrobky děláte?

Rozdávám je. Pletu na vnoučata, pro známé, sousedce pro dceru. Ale taky na přehlídku Tyfloart.

TO29 Snažíte se své výrobky nabízet širší veřejnosti?

To zas ne. Na to bych ani neměla čas. Já to mám ted' spíš pro radost.

TO30 Vystavujete někde své výrobky?

Na Tyfloartu a příležitostně na nějakých výstavách.

TO31 Vystavovali na té výstavě i vidící lidé?

Myslím, že ne.

TO32 Máte potřebu ukazovat své výrobky vidícím a je pro vás důležité jejich uznání?

Já to takhle neberu. Většinu věcí vyrábím pro vidící. Z uznání mám samozřejmě radost. Potěší mě. Kdyby se jim to nelíbilo, tak by asi nemělo smysl něco vyrábět.

TO33 Jak obvykle reagují na vaše výrobky vidící lidé?

Většinou mi to chválí. Někdy se hned podělí o své zkušenosti.

TO34 Změnil se vztah vidících lidí k vám, když zjistili, že děláte ruční práce?

Toho jsem si nevšimla. Já jsem je dělala vždycky.

Ukončovací otázky

TO36 Chtěla byste zdůraznit ještě nějakou oblast, o které jsme se bavili?

Chtěla jsem říct, že už nás není tolik, co pleteme a vyrábíme. Na Tyfloartu vystavují pořád ti stejní lidé. Ti mladí už to moc nedělají. I když jsou to moc krásné věci, co tam vystavují. My se s děvčaty také scházíme pořád ve stejném počtu. Už k nám dlouho nepřišel nikdo nový. Ale na divadlo to máme vždycky plný sálek.

TO37 Chtěla byste se na něco zeptat vy?

A co to vlastně studujete?

(následuje výklad tazatele, který se netýká tématu rozhovoru)

Děkuji za rozhovor.

Příloha č 5 Přepis polostrukturovaného rozhovoru

Respondentka R 4 (43 let)

Respondentka mi byla doporučena dětskou lékařkou. Je od narození nevidomá. Má manžela bez zrakového postižení a 14 letého syna. Pracovala jako telefonistka. V devadesátých letech přišla o práci a byla dlouho doma a starala se o domácnost a rodinu. Nyní, když už je syn hodně samostatný, hledá opět uplatnění. Absolvovala kurz tkadlec/tkadlena v rekvalifikačním středisku Dědina. V současné době spolupracuje s chráněnou dílnou Diakonie ČCE Stodůlky.

Kde: Rozhovor proběhl v klidné atmosféře u respondentky doma.

Doba trvání rozhovoru: 20min.

Úvod

(po spuštění diktafonu)

Dobrý den, děkuji vám, že jste byla ochotná udělat se mnou tento rozhovor do praktické části bakalářské práce. Od této chvíle budu náš rozhovor nahrávat, aby se mi lépe později zpracovával. Do práce nepoužiji vaše jméno ani žádné jiné informace, které byste nechtěla, aby v práci byly. Můžete teď ještě jednou do záznamu říct, zda souhlasíte, aby se náš rozhovor nahrával?

Ano

Děkuji.

Úvodní otázky

TO⁴¹ Jakou technikou vytváříte své práce?

Většinou tkaním, ale když je potřeba s něčím jednoduchým pomoci, tak třeba i něco přišívám nebo kompletuji záložky nebo přání.

TO2 Co bylo pro vás při zvládnání techniky nejtěžší?

Víte, já nemám moc dobrou představivost, tak mi chvíli trvalo, než jsem pochopila systém tkaní a vyznala se ve všech těch nitích a kouscích látek. Tak ty moje výrobky nejdřív vypadaly jako zdrchané cucky. Ale naučila jsem se to. Nejsem zas tak moc tvůrčí typ. Musím se všechno naučit mechanicky.

Hlavní otázky

TO3 Věnujete se i jiným technikám ručních prací?

V mládí jsem zkoušela plést a háčkovat. Ale neměla jsem na to dost trpělivosti. Nechala jsem toho. Umím trochu šít.

TO4 Proč jste si vybral(a) techniku tkaní?

Až tak moc jsem si ji nevybrala. Hledala jsem možnost rekvalifikace a pak se mi naskytla příležitost pracovat pro Diakonii. Tak jsem si vybírala mezi tkaním a košíkářstvím a tkaní mi připadalo jednodušší. Také se při něm používají zbytky látek a ty jsou pro mě levnější a dostupné. Proutí a pedig se musí shánět a pedig je dost drahé. Tkaní pro mě bylo praktičtější.

TO5 Jaké kompenzační pomůcky k této činnosti využíváte?

Ke tkaní potřebuji stav.

To, ale není kompenzační pomůcka.

To máte pravdu. Když tak přemýšlím, tak asi žádné. Všechno si při tkaní kontrolojuji hmatem. Jenom zbytky látek mi předem roztrídí v Diakonii podle barev.

TO6 Našla jste si své vlastní postupy, nebo vám někdo poradil?

Ne, jak jsem říkala. Já na to vymyšlení nemám moc buňky. Jak mě to naučili, tak to dělám, ale někdy si přece jenom vymyslím, třeba jestli by ten kobereček nebyl zajímavější, kdyby v něm byly jinak barevné nitě. Já si to nedovedu představit, ty barvy. Tak se na to zeptám v dílně. Ale dost si vymyslím, když se pak z utkané látky dělá třeba taška a já můžu vybírat knoflík. To si opravdu vyberu po svém. Aby se hodil strukturou ke struktuře tkaniny, aby byl tvarově zajímavý nebo i materiálem.

TO8 Měla jste příležitost seznámit se s nějakými technikami ručních prací už v dětství?

Ne. U nás doma jsem se s nimi nesečkala. Až na škole.

TO9 Jaký byl vztah k ručním pracím ve vašem okolí?

Doma se jim nikdo nevěnoval. Na škole jsme měli takové základy, ale to nás moc nebavilo. Až jedna vychovatelka na internátě, ta nás začala učit plést a háčkovat. Tehdy mě to docela chytlo.

TO10 Co si o vašem zájmu mysleli vaši nejbližší?

Divili se a asi byli i rádi. Ještě si pamatuji, jak máma pořád říkala, že jí musím uplést svetr. Ale nikdy jsem jí ho nedopletla.

TO11 Co mělo vliv na to, že jste se začala zajímat o ruční práce?

Tehdy na škole to bylo asi proto, že nás ta vychovatelka dokázala nadchnout, zmotivovat. Také jsme byly na internátě a neměli jsme co dělat.

A dnes?

Ted' jsem už dlouho hledala nějakou práci a nic jsem nemohla najít. Až jsem se dostala do Diakonie a pak do Dědiny. Ale ten důvod asi byl, že už mám většího syna, už mě tak moc nepotřebuje a já chci ještě něco dělat. Nechci bejt zavřená doma.

TO12 Jak pro vás byly dostupné informace a materiály?

Informace jsem si zjistila na internetu a taky mi s tím pomohl manžel. Moc mě podporoval, ať si tu rekvalifikaci udělám. Materiály jsem dostala na Dědině.

TO13 Jak pro vás byly dostupné pomůcky?

Ty jsme dostali v ceně kurzu.

TO14 Věnuje se ručním pracím někdo z vašich nejbližších či známých?

Z rodiny se jim nikdo nevěnuje, ale v Diakonii jsem si našla přátele a každý z nich něco vyrábí.

TO15 Kolik máte volného času?

Ne, že bych nevěděla, co dělat. Domácnost dá člověku taky zabrat, když ji chce mít v pořádku, ale já jsem chtěla být také i jinak užitečná a třeba i trochu něco vydělat.

TO16 Jak často se ručním pracím věnujete?

Sama jsem si určila čas, kdy tkám. Většinou pracuji doma a jednou, dvakrát do týdne zajedu do dílny.

TO17 Na čem závisí, zda se jdete práci věnovat, nebo ne?

Asi největší přednost by měl můj syn, pokud by mě potřeboval. Jinak se snažím pracovat bez ohledu na to, jak se cítím.

TO18 Jaké pocity máte, když se jdete práci věnovat?

To je různé, někdy se mi třeba ani moc nechce, ale rychle to překonám, protože jsem ráda, že můžu něco dělat. Taky jsem přišla na to, že je to relax, vyrábět něco vlastníma rukama. Jsem ráda.

TO19 Jaký mají pro vás ruční práce přínos?

Po dlouhé době mám nějakou práci. Jako zaměstnání. To je pro mě moc důležité.

TO20 Máte mezi přáteli někoho, kdo také dělá ruční práce?

Neměla jsem, až když jsem se začala pohybovat mezi lidmi, kteří ruční práce dělají a mezi nimi si našla přátele.

TO22 Co si myslíte, že byste dělala, kdybyste se nemohla věnovat ručním pracím?

Nevím. Předtím jsem se jim také nevěnovala. Zkusila bych něco jiného, ale už mě moc nenapadá co. Na masírování nemám dobrou fyzickou a také si myslím, že nejsem na tu práci s lidmi.

TO23 Pomohly vám ruční práce získat nové přátele nebo kontakty?

Ano.

TO24 Pomohly vám nějak v pracovním uplatnění nebo získání práce?

Ano. Proto jsem se jim začala věnovat.

TO25 Když se podíváte zpět, jak hodnotíte to, co jste se všechno naučila?

Myslím, že to se mnou na kurzu neměli jednoduché. Hlavně to byla zkouška trpělivosti i pro mě. Jsem moc ráda, že jsem se to nakonec naučila. Otevřely se mi nové možnosti.

TO26 Jak jste spokojená se svými výrobky?

Myslím, že se zlepšuji.

TO27 Co se svými výrobky děláte?

Dávám je do chráněné dílny, kde se pak prodávají nebo se z nich vyrábí jiné věci.

TO28 Obdarováváte výrobky své známé?

Moc ne, ale když si někdo přímo řekne, tak mu to vyrobím.

TO30 Vystavujete někde své výrobky?

Samostatně ne. Vystavuji v rámci Diakonie, ale asi se tomu nedá říkat vystavování. Spíš je to prodej.

TO31 Zúčastnila jste se nějakých soutěží, ve kterých prezentovali svoje výrobky i vidící lidé?

Ne, to ne.

TO32 Máte potřebu ukazovat své výrobky vidícím a je pro vás důležité jejich uznání?

Nedá se říct, že bych měla potřebu se nějak chlubit, ale je pro mě důležité, aby se ty výrobky líbily. Lidé by si je měli kupovat, protože se jim líbí a aby z nich měli radost.

TO33 Jak obvykle reagují na vaše výrobky vidící lidé?

To takhle nemohu říct, ale můj manžel a syn mi je teď už pochválí.

TO34 Změnil se vztah vidících lidí k vám, když zjistili, že děláte ruční práce?

Myslím, že třeba tchyně je ráda. Ale spíš to souvisí s tím, že jsem začala nějak pracovat.

TO35 Jaké komentáře pro vás byly přínosnější, vidících nebo nevidících lidí?

Určitě vidících.

Ukončovací otázky

TO36 Chtěla byste zdůraznit ještě nějakou oblast, o které jsme se bavili?

Ani ne.

TO37 Chtěla byste se na něco zeptat vy?

Asi ne.

Děkuji za rozhovor.

Příloha č. 6 Fotografie výrobků respondentky R1 (39 let)

Háčkové loutky

Velikonoční háčková dekorace - králík

Háčkové kabelky